

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเครื่องมือที่เป็นหลักประกันความยุติธรรมให้กับประชาชนภายในรัฐว่า บุคคลซึ่งมาอยู่ภายใต้บังคับแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะได้รับการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยความยุติธรรมและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา คือ การชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา¹ ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี (Prozess-subjekt) มีสิทธิต่างๆ ในอันที่สามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่² ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยควรได้ทราบพยานหลักฐานของพนักงานอัยการเพื่อจัดเตรียมพยานหลักฐานที่จะนำมาหักล้างพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้อย่างเต็มที่ในการพิจารณาคดีอาญาในอดีตศาลและจำเลยจะตกอยู่ในสถานะเดียวกันว่า จะรู้ข้อความเท่าที่โจทก์กล่าวอ้างในคำฟ้องเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทั้งฝ่ายศาลและฝ่ายจำเลย โดยเฉพาะฝ่ายจำเลยซึ่งไม่มีสิทธิทราบเลยว่าฝ่ายโจทก์หรืออัยการจะนำพยานใดของฝ่ายอัยการมาพิสูจน์ความผิดตนซึ่งทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยมีข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีระบบการพิจารณาคดีโดยต่อเนื่อง ยังทำให้การเตรียมการต่อสู้คดีโดยไม่เป็นธรรม³

แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 (3) (4) มาตรา 240 และมาตรา 242 วรรคหนึ่งรวมทั้งได้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชีระบุพยาน ตามมาตรา 87 และมาตรา 88 มาอนุโลมใช้บังคับ โดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกจากนี้ยังให้อำนาจศาลที่จะเข้าไปค้นหาข้อเท็จจริงได้โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 175 มาตรา 228 และมาตรา 229 รวมทั้งในคำฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 158 (5) และการแถลงเปิดคดีนั้นตามมาตรา 174 ยังเป็นช่องทางหนึ่งในการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลอีกด้วย ซึ่งศาลยังมีบทบาทในการอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังตามมาตรา 172 วรรคสอง บทบัญญัติในมาตรา 175

¹ คณิต ฌ นกร ก (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 46.

² แหล่งเดิม. หน้า 47.

³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2551). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาลับอ้างอิง. หน้า 312.

มาตรา 228 และมาตรา 229 เหล่านี้แสดงถึงบทบาทของศาลในการตรวจสอบความจริงอย่าง กระจื่อหรือร้อนทั้งสิ้น และแสดงให้เห็นบทบาทของความเป็นภาวะวิสัยของศาลด้วย ฉะนั้น ความ ยุติธรรมตามกฎหมายหรือตามคำพิพากษากับความยุติธรรมตามความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งเดียวกันอยู่ แล้ว เพราะมีฉะนั้นแล้วจะเรียกว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นการอำนวยความสะดวกโดยรัฐยอมจะ ไม่ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลได้ปฏิบัติตรงกันข้ามกับหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลใช้อำนาจตามมาตรา 175 และมาตรา 228 น้อยมาก นอกจากนั้นตามมาตรา 229 ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือ นอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินคดีอาญากลายเป็น การต่อสู้ระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลยไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐแต่ อย่างใด⁴

การแถลงเปิดคดีของฝ่ายโจทก์ตามมาตรา 174 ซึ่งก็คือ การแถลงถึงลักษณะการฟ้อง และพยานหลักฐานที่จะนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย แต่แท้ที่จริงแล้ว แม้มีการบัญญัติให้ระบุถึง พยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติมักจะระบุไว้อย่าง กว้างๆ อย่างกรณีของพนักงานอัยการมักจะระบุว่า “สรรพเอกสารในสำนวนสอบสวนทั้งหมด” จึงถือ ว่ายังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความชัดเจน⁵

ปัญหาเกี่ยวกับการบรรยายฟ้องและปัญหาฟ้องเคลือบคลุมที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติเป็น เพราะการบรรยายฟ้องมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายดังกล่าวมาแล้วอย่างแท้จริง กล่าวคือ การบรรยายที่กระทำกันในทางปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นเพียงการบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิด อย่างเดียว กรณีจึงก่อให้เกิดปัญหาฟ้องเคลือบคลุมและนำไปสู่ปัญหาข้อเท็จจริงต่างกับฟ้อง การบรรยายฟ้องในทางปฏิบัติในบางกรณีเห็นได้ชัดว่าเป็นการเอาเปรียบจำเลย⁶

การเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามี วัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการค้นหาความจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและส่งเสริม ให้คู่ความเปิดเผยพยานหลักฐานและยอมรับข้อเท็จจริงมากขึ้น⁷ รวมทั้งเพื่อให้คู่ความเห็นรายงาน พยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย เพื่อหลีกเลี่ยงการจู่โจมทางพยาน ให้ประเด็นเคลือบและช่วยให้อัยการ ได้เตรียมตัวเพื่อการต่อสู้คดี วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการพิจารณาคดีอาญาก็คือการค้นหาความ จริงให้ได้สมบูรณ์มากที่สุด การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลเป็นกระบวนการหนึ่ง

⁴ คณิต ณ นคร ข (2544, มกราคม-มิถุนายน). “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายธุรกิจ บัณฑิตย์, 1, 1. หน้า 54.

⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก เล่มเดิม. หน้า 312-313.

⁶ คณิต ณ นคร ก (2549). เล่มเดิม. หน้า 505-506.

⁷ บุญชัย ภัทรพัฒนานนท์. (2549). การเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในคดีอาญา. หน้า 2.

ของวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพัฒนามาจากแนวความคิดพื้นฐานบนหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญ คือ การยืนยันถึงหน้าที่ซึ่งรัฐมีอยู่ในอันที่จะต้องให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (Fair trial) ทั้งก่อนพิจารณาและในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล แต่โดยที่รูปแบบของการดำเนินคดีของไทยนั้นยึดถือการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ซึ่งถือว่าอัยการเป็นคู่ความเท่าเทียมกับจำเลย และมีสิทธิในการเสนอพยานหลักฐานอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งที่ในความเป็นจริงพนักงานอัยการอยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของฝ่ายรัฐซึ่งมีกลไกในการแสวงหาพยานหลักฐานมากมาย ในขณะที่จำเลยมักจะไม่มีโอกาสและขาดเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐาน เมื่อจำเลยอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่ารัฐทั้งฐานะและโอกาส รวมทั้งยังไม่ล่วงรู้พยานหลักฐานของพนักงานอัยการ ก็ย่อมปราศจากความพร้อมในการที่จะต่อสู้คดี เพราะไม่อาจรู้ได้ว่าพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการจะใช้อ้างต่อศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดของเขามีประการใดและมีความถูกต้องแท้จริงเพียงใด ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่มักจะปรากฏให้เห็นอยู่เสมอในการพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหา ก็คือ การสร้างความประหลาดใจให้ปรากฏแก่จำเลยด้วยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่จำเลยไม่อาจคาดคิดมาก่อน ซึ่งนับว่าเป็นการกระทบกระเทือนความเป็นธรรมที่จำเลยควรจะได้รับ และเป็นอุปสรรคต่อการค้นหาความจริงเป็นอย่างยิ่ง⁸

เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการดำเนินคดีด้วยระบบกล่าวหา จึงได้มีการนำกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานมาใช้ในรูปแบบวิธีพิจารณาความในหลายประเทศ ด้วยเหตุผลที่สำคัญว่าการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลจะช่วยส่งเสริมให้มีการเสนอพยานหลักฐานที่สมบูรณ์เข้าสู่การพิจารณาคดี อันจะช่วยดำรงความยุติธรรมได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังเป็นการลดโอกาสของความผิดพลาดอันจะเกิดจากพยานหลักฐานเท็จ และขจัดร่องรอยของการดำเนินคดีที่ถือว่าการต่อสู้ระหว่างคู่ความ⁹

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน ในส่วนของการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลจะมีประสิทธิผลในการบังคับใช้ และให้ความเป็นธรรมเพียงใดนั้น ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงคือ ระบบกฎหมายและสภาพสังคมของไทยซึ่งประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือในระบบประมวลกฎหมาย และนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่า การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยว่าเป็นไปตาม “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ”¹⁰ โดยมี

⁸ เฉลิม ชูนนะสิทธิ์. (ม.ป.ป.). รายงานการเก็บข้อมูลการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในคดีอาญา หัวข้อเรื่อง การเปิดเผยพยานที่ไม่ใช่บุคคลอย่างบังคับในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law กรณีศึกษาเฉพาะประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น. หน้า 3.

⁹ แหล่งเดิม.

¹⁰ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 62.

ระบบการค้นหาคความจริงในคดีอาญาเป็นแบบไม่ต่อสู้ (Non-Adversarial System หรือ Inquisitorial System) ซึ่งศาลมีบทบาทในการค้นหาคความจริงอย่างมากบทบาทของผู้พิพากษาจึงกระตือรือร้น (Active) การอ้างพยาน การซักถามพยานก็เป็นหน้าที่ของศาล คู่ความมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น บทบาทของคู่ความในคดีจึงเป็นเพียงผู้ช่วยศาล กระตุ้นการดำเนินคดี พยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยก็จะถูกนำมาแสดงโดยศาล แต่โดยที่เนื้อหาของการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาประกอบกับอิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีวิธีค้นหาคความจริงแบบต่อสู้คดีกัน (Adversarial System หรือ Fight Theory) ที่มีต่อแนวความคิดทางกฎหมายของประเทศไทย ศาลและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังขาดความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือกันค้นหาข้อเท็จจริงในคดี และโดยเฉพาะผู้พิพากษาจะวางตัวเป็นกลางคอยควบคุมให้แต่ละฝ่ายดำเนินการต่อสู้คดีตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยไม่ลงไปค้นหาข้อเท็จจริงให้กระจ่างอันเนื่องมาจาก ถ้าศาลลงไปค้นหาข้อเท็จจริงในคดีแม้ได้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เป็นคุณกับฝ่ายจำเลยก็ตาม แต่ก็จะทำให้ผู้เสียหายมองว่าศาลเข้าข้างจำเลยและไม่มีความเป็นกลาง ประกอบกับแนวความคิดและนโยบายในการดำเนินคดีของรัฐในอดีตเน้นการดำเนินคดีตามแนว Crime Control Model ซึ่งเน้นหนักที่จะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินคดีปราบปรามผู้กระทำความผิด มากกว่าคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยหรือให้ออกาสจำเลยที่จะเตรียมตัวต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่¹¹

สำหรับประเทศไทยบทบัญญัติในส่วนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลนั้น เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) มาตรา 241 วรรคสาม ได้บัญญัติว่า “ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญามีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาทำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) มาตรา 40 (7) บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร” ในส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้สิทธิจำเลยที่จะตรวจสอบดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้นๆ ตามมาตรา 8 (4) และได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติมาตรา 173/1 มาตรา 173/2 มาตรา 229/1 และมาตรา 240 โดยวางหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการกำหนดให้มีการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล โดยกำหนดให้มีวันตรวจ

¹¹ กาญจนา ตรีแสน. (2533). การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา. หน้า 132-133.

พยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยาน การยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานและวิธีการนำสืบพยาน เอกสารซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่

ซึ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยพยานหลักฐานในมาตรา 173/1 และมาตรา 229/1 นั้น ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ได้ให้ความเห็นในกรณีนี้ว่า บทบัญญัติมาตรา 173/1 ผิด “หลักฟังความทุกฝ่าย” อย่างเห็นได้ชัดและกระทบต่อความ “เป็นประธานในคดี” ของผู้ถูกกล่าวหา¹² ส่วนบทบัญญัติมาตรา 229/1 ในวรรคสามและวรรคสี่เป็นบทบัญญัติที่อาจกระทบต่อความ “เป็นประธานในคดี” ของผู้ถูกกล่าวหา กรณีจึงเป็นเรื่องที่ศาลจะต้องระมัดระวังในการใช้อำนาจ¹³ นอกจากนี้ท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ได้ให้ความเห็นว่า พนักงานอัยการเป็นโจทก์ในทางแบบพิธีเท่านั้น พนักงานอัยการไม่เป็นโจทก์ในเนื้อหา กล่าวคือพนักงานอัยการไม่เป็นคู่แพะชนะกับจำเลย พนักงานอัยการต้องวางตัวเป็นกลาง พนักงานอัยการจึงไม่เป็นคู่ความกับจำเลยในทางเนื้อหาแต่เป็นคู่ความตามแบบพิธีเท่านั้น เหตุนี้พนักงานอัยการจึงมีอำนาจดำเนินคดีเพื่อประโยชน์ของจำเลย¹⁴ นอกจากนี้ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 240 ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ยังมีประเด็นโต้แย้งกันถึงความเหมาะสมที่จะนำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้บังคับกับจำเลยด้วย โดยเห็นว่าสมควรจะใช้บังคับกับโจทก์ฝ่ายเดียว ซึ่งที่ประชุมมีมติให้นำมาตรา 240 มาใช้บังคับกับจำเลยด้วย¹⁵

จึงเห็นได้ว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิจำเลยในคดีอาญาให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลไว้ก็ตาม แต่จากการที่ได้มีการพัฒนาระบบการพิจารณาคดีของศาล เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันจะส่งผลให้จำเลยในคดีอาญาได้ทราบพยานหลักฐานที่อยู่ในความรับรู้ของพนักงานอัยการเพื่อเตรียมข้อมูลมานำสืบพิสูจน์หักล้างให้ศาลเห็นถึงความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานของพนักงานอัยการได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างในการเปิดเผยพยานหลักฐานที่จะส่งผลให้จำเลยได้เข้าถึงพยานหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของตนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะพยานบุคคลซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญต่อการพิจารณาคดีอาญา

¹² คณิต ฒ นกร ค (2552). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. หน้า 142.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 175.

¹⁴ แหล่งเดิม. หน้า 240.

¹⁵ รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ 65 เป็นพิเศษ วันพุธที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2550 ณ ตึกรัฐสภา. หน้า 29/1 – 38/2.

เพื่อไม่ให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกันในเชิงคดีและเพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลเป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 173/1 มาตรา 173/2 และมาตรา 229/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้แก้ไขใหม่นี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นแบบไม่ต่อสู้ (Non-Adversarial System หรือ Inquisitorial System) หรือไม่ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาถึงระบบกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย รวมถึงปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบในเรื่องดังกล่าวและพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงความหมาย ลักษณะ ขอบเขต ปัญหา ข้อดีและข้อเสียของการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

1.2.3 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน ถึงความเหมาะสมในการใช้บังคับกับระบบกฎหมายของประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบประมวลกฎหมายการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นแบบไม่ต่อสู้ (Non-Adversarial System หรือ Inquisitorial System) ซึ่งศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างมาก การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลนั้น จะเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่จำเลยในคดีอาญา เพื่อให้จำเลยสามารถหาพยานหลักฐานมาสู้กลับพยานหลักฐานของพยานอัยการได้อย่างเต็มที่ เป็นการป้องกันการจู่โจมพยานของฝ่ายพนักงานอัยการ และเมื่อเป็นการกำหนดให้พนักงานอัยการต้องเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน จึงไม่อยู่ในดุลพินิจของศาล หรือต้องมีคู่ความร้องขอก่อนแต่อย่างใด ทั้งนี้ จะช่วยให้ศาลและ

พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ แทนการเอาชนะกันทางคดี อันจะเป็นผลเสียอย่างร้ายแรงต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล โดยจะทำการศึกษาลักษณะและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลจากกฎหมายในอดีตจนถึงปัจจุบันของประเทศไทย และการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยพยานหลักฐานถึงความถูกต้องและเหมาะสมในการบังคับใช้ รวมทั้งศึกษาระบบกฎหมายต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการเปิดเผยหรือกระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล ทั้งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) เพื่อให้เข้าใจแนวคิดและทฤษฎีของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล ในคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร โดยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร ตำราทฤษฎี บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนคำพิพากษาของศาล ความเห็นของนักนิติศาสตร์และนักวิชาการแขนงอื่นๆ เพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความหมาย ลักษณะ ขอบเขต ปัญหา ข้อดีและข้อเสียของการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล

1.6.2 ทำให้ทราบถึงแนวคิดของกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law)

1.6.3 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย รวมถึงปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย